

Själavårdsutbildning

Sjukhuskyrkan - Öppenvården

Själavårdsutbildningen består av **Del 1** och **Del 2**.

Del 1 är öppen för medarbetare i Sjukhuskyrkan samt för i församling anställda pastorer, präster och diakoner med intresse för själavårdsarbete bland sjuka. Sökande med någon del av sin tjänst på sjukhus eller sjukvårdande institution har företräde.

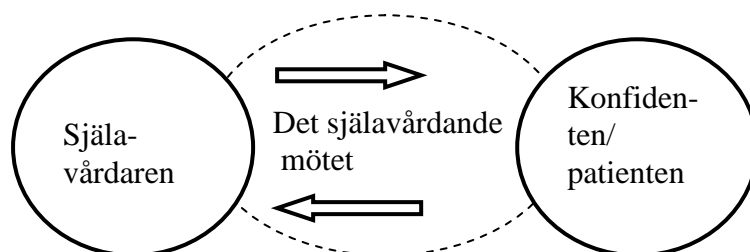
Syftet är att utveckla de praktiska och teologiska färdigheter som behövs för att arbeta själavårdande inom hälso- och sjukvården

Del 2 är öppen för den som med godkännande har gått **Del 1** och som har minst 20 % tjänstgöring på sjukhus eller i öppenvården i samverkan med palliativa vårdteam, hemsjukvård eller motsvarande samt har påbörjat persongenombesök med leg psykoterapeut (minst 20 timmar). Syftet är här att fördjupa de färdigheter och förhållningssätt som behövs hos den som professionellt arbetar själavårdande bland sjuka, deras närstående och personal.

Tre fokus för kursernas uppläggning.

Själavårdsutbildningen, Sjukhuskyrkan - Öppenvården, som alltså vill vara ett lärande utifrån eget själavårdsarbete, fokuserar på följande tre områden:

- *själavårdaren själv*. Inbjuder till reflektion över vad som är professionellt hos själavårdaren
- *patienten/konfidenten*. Vilka är konfidentens behov, vad söker konfidenten i själavårdsmötet, vad hindrar, vad underlättar i konfidentens situation.
- Det kommunikativa *mötet*

I litteratur, föreläsningar och seminarier under kursveckorna fokuseras framför allt på själavårdaren och på patienten/konfidenten.

I handledning, personsamtal, gruppsamtal och arbets- och samtalsanalys är fokus framför allt på det kommunikativa mötet.

Under auskultationen, som främst har som fokus att lära om den kultur som är sjukhusets eller vårdssammanhangets egen, belyses också patientens situation liksom personalens.

DEL 1

Syfte

Genom att förvärva adekvata kunskaper, analysera egna erfarenheter som självvårdare i sjukvården, bearbeta teorier och förhållningssätt i självvården är syftet dels att öka kursdeltagarnas kunskaper i självvård och dels att stärka identiteten som självvårdare bland sjuka.

Kursdeltagarna skall efter genomgången kurs ha

- utvecklat sina teoretiska och praktiska färdigheter, som självvårdare
- fått möjlighet att reflektera över sina egna inneboende möjligheter och hinder i självvårdsmötet
- skaffat sig en orienterande överblick över olika sjukdomars betydelse, fysiskt, psykiskt, emotionellt, socialt och trosmissigt hos patienter, närstående och personal.
- reflekterat över ritens (andaktens, förrättningarnas) plats och uttryck i vårdmiljön.

Arbetsformer:

Den som deltar i kursen har ansvar för sitt eget lärande. Kursledningens ansvar är att skapa förutsättningar för detta lärande genom en relevant kursplan, tillhandahålla kompetenta handledare och föreläsare, presentera en litteraturlista ur vilken kursdeltagaren kan få hjälp att tillsammans med kursledningen välja den litteratur som upplevs som mest relevant för det egna lärandet.

Den egna erfarenheten som självvårdare inom hälso- och sjukvården är utgångspunkt för lärandet. Arbetsmaterial som används är dels observationer, känslor, händelser i det dagliga arbetet dels föreläsningar liksom också adekvat litteratur.

Kursens längd är en termin och består av fyra delar:

1. introduktionsseminarium samt två internatveckor med bl.a. teoretisk undervisning.
2. handledning i liten grupp (max 4 pers.) om sammanlagt 10 ggr 2 timmar
3. auskultation på eget sjukhus/i eget vårdssammanhang minst 20 timmar.
4. litteraturkurs

Antagningskriterier

Utbildningen riktar sig till anställda inom sjukhuskyrka och församling.

Kursledningen förbehåller sig rätten att sätta samman kursen med hänsyn till yrkeskategori, kön, ålder, placeringsort. Max antal deltagare per kurs är 16 personer.

Introduktionsseminariet och kursveckornas uppläggning.

Introduktionsseminariet

Kort presentation av kursledning, handledare och deltagare.

Information om kursens uppläggning i alla delar.

Etablerandet av handledningsgrupper.

Genomgång och prel. val av litteratur.

Målsättningsdokument:

Kursdeltagarna skall till första kursveckan ha formulerat ett eget målsättningsdokument för sitt lärande under kursen.

I dokumentet skall kursdeltagaren formulera personliga och fackmässiga mål för det egna lärandet utifrån kursplanen.

Syftet med målsättningen är att vara ett avstämningsinstrument för kursdeltagaren och kursledningen.

Utvärderingen som ingår som en viktig del i kursen, kommer att ske utifrån de mål som formulerats och hur kursdeltagaren arbetat med dessa. Dokumentet kommer också att vara en länk mellan de båda delarna i Självårdsutbildningen.

Kursvecka 1

Tema: Självårdaren

Veckan, måndag förmiddag till fredag eftermiddag har som förmiddagsprogram teoretiska pass, som exempelvis föreläsningar, studiebesök etc.

Eftermiddagarna tid för arbete i mindre grupper, företrädesvis i de redan etablerade handledningsgrupperna.

Ämnen att belysa under veckan:

Hur ser min egen trostradition ut, hur ser andras ut?

Vad hos mig hindrar och vad underlättar i mötet?

Min människosyn?

Hur tänker jag teologiskt kring sjukdom och död?

Min syn på etik i vården i allmänhet och etik i mötet med de sjuka, de närstående och personalen i synnerhet. I vilken mening hör riten/ andakten/ bönen/ sakramenten hemma i en helhetssyn på människan. Hur tänker jag kring dessas plats i ett helande?

Den litteratur som hör samman med kursveckan examineras av kursen i litteraturseminarier under veckan.

Kursvecka 2

Tema: Patienten/konfidenten

Veckan följer samma mönster som kursvecka 1.

Ämnen att belysa under veckan:

Vad är det att vara sjuk? Akut sjuk? Kroniskt sjuk? Livshotande sjuk?

Att ha ständig smärta?

Patient och närstående vid livets gränser – födelse och död.

Vad betyder det att vara sjuk fysiskt, psykiskt, emotionellt, socialt, trosmissigt?

Skuld, skam, förlåtelse ur patientens/den närståendes/personalens/mitt eget perspektiv?

Den litteratur som hör samman med kursveckan examineras av kursen i litteraturseminarier under veckan

Andaktslivet under utbildningsveckorna.

Andaktslivet under veckorna, morgon- och aftonbön leds av kursdeltagarna.

Möjlighet finns, för den som så önskar att få synpunkter på innehåll och genomförande av andakten.

Avsikten är att ge möjlighet för den/de som haft ansvar att få feed-back på styrkor och brister som finns i sättet att kommunicera i andaktens form.

Arbetshandledningen

Under utbildningstiden skall kursdeltagarna delta i arbetshandledningsgupp med max 4 kursdeltagare under sammanlagt 10 ggr 2 timmar. (I handledningsgrupper med mindre än 4 deltagare reduceras antalet handledningstillfällen.)

Handledare är av kursledningen godkänd person.

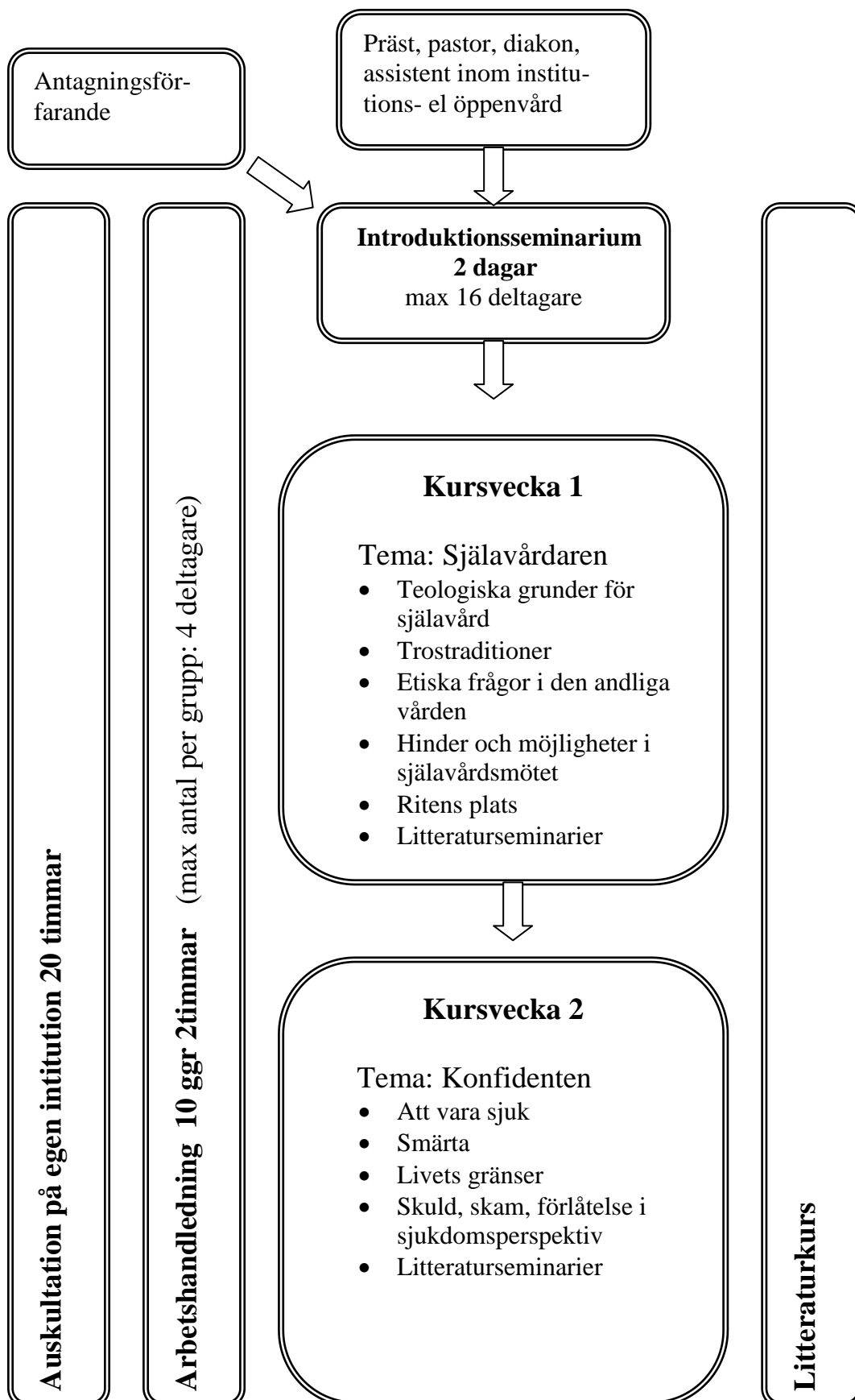
Handledningen fokuserar främst på kursdeltagarens förmåga till kommunikation och möte med konfidenten i en arbetsituation eller själavårdande samtal.

Varje kursdeltagare skall i handledning presentera minst två ”fall”.

Auskultation på den egna vårdmiljön

Varje kursdeltagare skall under sammanlagt 20 timmer auskultera på den egna institutionen resp. i sitt eget öppenvårdssammanhang. Önskvärt är att så många funktioner som möjligt inom dessa vårdmiljöer kan besökas. För att auskultationen skall bli meningsfull bör besöket dock inte vara kortare än 5 timmar.

Självvårdsutbildning
Sjukhuskyrkan - Öppenvård
DEL 1

DEL 2

Syfte

Syftet med Del 2 är att kursdeltagarna dels skall fördjupas i sina teoretiska kunskaper, teologiska och självårdsmässiga och dels i sin egen praxis, tillsammans med övriga kursdeltagare och i enskild handledning reflektera över teori – praktik – förhållningssätt. Dessutom är syftet att var och en av kursdeltagarna skall fördjupas i sin förståelse av sig själv, som person och som kristen.

Kursdeltagarna skall efter genomgången kurs ha

- fördjupat sina teoretiska och praktiska kunskaper, som självårdare
- uppövat en kunnighet att integrera egna erfarenheter i självårdsmötet med teologisk kunnighet
- reflekterat över sina egna inneboende möjligheter och hinder, personliga och andliga, i självårdsmötet,

Arbetsformer:

Utgångspunkt för lärandet är dels de föreläsningar och den litteratur som ingår i kursen liksom den egna erfarenheten som självårdare på institution eller i öppenvård och de händelser, erfarenheter, känslor och observationer som görs under kursens självårdspraktik. Kursens längd är ett år och består av tre delar:

1. introduktionsseminarium, två gånger tre internatveckor med bl.a. utbildningsplats på anvisad sjukhusavdelning/anvisad plats inom hälso- och sjukvården samt teoretisk undervisning samt avslutningsseminarium
2. Projektarbete, referat och reflektion kring någon bok alternativt enskilt eller tillsammans med andra kursdeltagare analysera något område inom sjukhussjälvårdens arbete
3. litteraturkurs.

Antagningskriterier

Utbildningen står öppen för präst, pastor, diakon, assistent med minst 20 % av sin tjänst förlagd inom hälso- och sjukvården och som med godkännande har deltagit i kurs 1.

Vid anmälan till kursen bifogas en motivering till varför vederbörande vill gå kursen.

Namn på och kontaktuppgifter till två referenspersoner skall uppges.

Minst ett års arbete i den öppna vården eller på eget sjukhus efter avslutad kurs 1 ska ha genomförts.

Det förutsätts att varje kursdeltagare ha påbörjat *personsamtal* (persongenomgång), minst 20 timmar totalt, med psykoterapeut. Samtalsserien bör vara i det närmaste avslutad vid kursens start.

Max antal deltagare per kurs är 8 personer.

Introduktionsseminariet och kursveckornas uppläggning.

Introduktionsseminariet

Kort presentation av kursledning, handledare och deltagare.
Information om kursens uppläggning i alla delar, pedagogik, innehåll.
Etablerandet av kursen.
Genomgång och prel. val av litteratur.
Introduktionsseminariets längd är två dygn.

Målsättningsdokument:

Liksom i Del 1 skall kursdeltagarna till första kursperioden ha formulerat ett eget målsättningsdokument för sitt lärande.
Kursdeltagaren skall formulera personliga och fackmässiga mål för det egna lärandet utifrån kursplanen. Till hjälp och som jämförande dokument finns det målsättningsdokument som formulerades inför Del 1.
Syftet med målsättningen är att vara ett avstämningsinstrument för kursdeltagaren och kursledningen.
Utvärderingen av lärandet i kursen, kommer att ske utifrån de mål som formulerats och hur kursdeltagaren arbetat med dessa.

Internatveckorna

Beträffande internatveckorna A och B gäller följande:
Stor tonvikt läggs på självårdsarbete på studieortens sjukhus/utbildningsplats i öppenvården.
Övrig tid ägnas åt:

- temasamtal i grupp
- gruppdynamiska samtal
- enskild handledning
- föreläsningar, studiebesök
- tid för egen reflektion

Självårdsarbete inom kursortens hälso- och sjukvårdsområde

Kursdeltagaren arbetar som självvårdare på någon/några avdelningar på det sjukhus där kursen ges eller på närbelägen utbildningsplats. De observationer, erfarenheter, känslor, situationer som arbetet ger, tas in i kursen som utgångsmaterial för det egna lärandet.

Temasamtalen

Ovanstående material problematiseras och analyseras i temagruppen. Handledarens uppgift är att hjälpa gruppen i detta arbete.
Gruppen själv hittar former för det egna lärande som behövs för att hitta svar på temagruppens frågor, *adekvat litteratur, studiebesök* etc.
Samtal två gånger per kursvecka.

Enskild handledning

Enskild handledning ges under internatveckorna en gång per vecka.

Gruppdynamiska samtal

De gruppdynamiska samtalen har som mål att lyfta fram två av de tre områden som kurserna i andlig vård inom hälso- och sjukvården vill fokusera, nämligen själasörjaren som person och själasörjarens kommunikativa möjligheter och förmåga (det tredje ämnet i undervisningen är konfidenten)

Det viktigaste verktyget i all själavård är själavårdaren själv. Det verktygets möjligheter och brister är samtidigt ofta det mest obekanta för själavårdaren. Att lära känna sig själv sker i den obligatoriska persongenomgången och i gruppsamtalen.

Gruppsamtalen äger rum två gånger per kursvecka under 1 ½ timma.

Material för samtalen hämtas från erfarenheter och upplevelser i det egna livet, inte minst det egna troslivet.

Samtalen är obligatoriska med bestämda ramar men hur gruppen används och tiden disponeras bestäms helt av gruppen.

De gruppdynamiska samtalen är inte ett moment som är frikopplat från kursen i övrigt utan tjänar helt kursens syften och är en integrerad del i lärandet.

Gruppen är lärande i den meningen att kursdeltagarna lär känna sig själv i en mängd olika situationer, som själasörjare, som konfident, som aktivt lyssnande till de andra kursdeltagarnas berättelser, som deltagare i en process som inte går att bestämma i förväg. Gruppsamtalen har därtill ett egenvärde som själavård i grupp.

Föreläsningar kan när så är önskvärt förekomma.

.

Avslutningsseminariet

Seminarier kring de enskilda arbetena.

Sammanfattning av kursen

Avslutning.

Avslutningsseminariets längd är tre dygn.

Kursdeltagare och – ledare samlas, där så är möjligt, som en del av avslutningsseminariet till en retreat.

Självårdsutbildning
Sjukhuskyrkan
DEL 2

Antagningsförfarande, se anmälningsblankett

Präst, pastor, diakon,
assistent med minst
20 % tjänst

Personsamtal 20 timmar

**Introduktionsseminarium
2 dygn
max 8 deltagare**

Internatveckor A

Dagsprogram

Självårdsarbete på studieortens sjukhus el inom öppenvården
Temasamtal 2 ggr/vecka
Enskild handledning 1 ggr/vecka
Gruppdynamiska samtal 2 ggr/vecka
Föreläsningar, studiebesök etc.

Internatveckor B

Dagsprogram

Självårdsarbete på studieortens sjukhus el inom öppenvården.
Temasamtal 2 ggr/vecka
Enskild handledning 1 ggr/vecka
Gruppdynamiska samtal 2 ggr/vecka
Föreläsningar, studiebesök etc.

**Avslutningsseminarium, retreat
3 dygn**

Projektarbete

Litteraturkurs